

Нецільове використання коштів

У цій статті поговоримо про відповідальність за нецільове використання коштів у межах здійснення публічних закупівель.

Що таке нецільове використання коштів

Щодо відповідальності за нецільове використання коштів слід звернутись до бюджетного законодавства. Так, частина 1 статті 116 БКУ нецільове використання бюджетних коштів визнає порушенням бюджетного законодавства.

За статтею 119 БКУ **нецільовим використанням бюджетних коштів є їх витрачання на цілі, що не відповідають:**

бюджетним призначенням, встановленим законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет);

напрямам використання бюджетних коштів, визначеним у паспорті бюджетної програми або в порядку використання бюджетних коштів (включаючи порядок та умови надання субвенцій);

бюджетним асигнуванням (розпису бюджету, кошторису, плану використання бюджетних коштів).

Відповідальність за нецільове використання коштів

Закупівлі наразі регулюються [Законом](#) України «Про публічні закупівлі» з урахуванням [Особливостей](#). Основні порушення, розміри стягнення за такі адміністративні проступки, які може понести уповноважена особа встановлені в статті 164¹⁴ КУпАП, що ми відобразили в [шпаргалці уповноваженої особи замовника про відповідальність](#).

Однак притягнення до відповідальності може настати і за інші правопорушення, що передбачені іншими Законами, нормативно-правовими актами. Наприклад, у сфері будівництва передбачена відповідальність не тільки для замовника, але й для підрядника — [шпаргалка замовника щодо відповідальності при закупівлі будівельних робіт](#).

Адміністративна відповідальність за порушення бюджетного законодавства тягне за собою накладення стягнення, що встановлене в статті 164¹² КУпАП. Так, **нецільове використання бюджетних коштів може призвести до адміністративної відповідальності на посадових осіб у таких розмірах:**

від сімдесяти до вісімдесяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1 190 грн — 1 445 грн).

Такі дії вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від вісімдесяти п'яти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1 445 грн — 1 700 грн).

Порушення бюджетного законодавства, вчинене розпорядником чи одержувачем бюджетних коштів, може бути підставою для притягнення до відповідальності згідно з законами України його керівника чи інших відповідальних посадових осіб, залежно від характеру вчинених ними діянь. **Посадові особи, з вини яких допущено порушення бюджетного законодавства, можуть понести:**

цивільну відповідальність. Такий вид відповідальності полягає у застосуванні державного примусу до правопорушника шляхом позбавлення особи певних благ чи покладення обов'язків. Усім, хто працює у сфері державних фінансів, знайомий логічний ланцюжок: ревізія → виявлені збитки → звинувачення в розтраті. Цей ланцюжок може закінчитись кримінальним провадженням проти посадових осіб замовника за звинуваченням у розтраті шляхом зловживання службовим становищем (стаття 191 ККУ, максимальна санкція — позбавлення волі на строк від 7 до 12 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років та з конфіскацією майна), у рамках якого додатково пред'являється цивільний позов до обвинувачених про відшкодування завданих збитків у повному розмірі.

майнового характеру. Фактично це відшкодування завданих збитків.

дисциплінарну відповідальність. У статті 147 КЗпП передбачено два різновиди дисциплінарної відповідальності: догана та звільнення. Також роботодавець вправі позбавити різних стимулюючих виплат / доплат (премії, надбавки), але такі заходи не вважаються заходами дисциплінарної відповідальності. Законодавством, статутами і положеннями в частині дисциплінарної відповідальності можуть бути передбачені для окремих категорій працівників й інші дисциплінарні стягнення.

адміністративну відповідальність. Адміністративна відповідальність за порушення у сфері публічних закупівель передбачена статтею 164¹⁴ КУпАП. Адміністративна відповідальність за порушення бюджетного законодавства передбачена статтею 164¹² КУпАП.

кримінальну відповідальність. Наприклад, за статтями 191 «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем», стаття 364 «Зловживання владою або службовим становищем». Вчинення названих злочинів у період воєнного стану є обставиною, що обтяжує покарання (стаття 66

ККУ).

Докладніше про відповідальність читайте у статті [«Відповідальність за порушення у сфері публічних закупівель, вчинені під час дії режиму воєнного стану»](#).

При цьому застосування заходів впливу до учасника бюджетного процесу здійснюється у разі встановлення контролюючим органом порушення учасником бюджетного законодавства, зокрема принципу цільового використання бюджетних коштів, тобто використання бюджетних коштів не на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями.

Заходи впливу зафіксовані у статті 117 БКУ, зокрема:

попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства — застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства;

зупинення операцій з бюджетними коштами.

Згідно з пунктом 10 Порядку повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету в разі їх нецільового використання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.2010 № 1163, у разі невиконання одержувачем бюджетних коштів вимоги контролюючий орган звертається в установленому порядку до суду щодо стягнення з одержувача бюджетних коштів у дохід відповідного бюджету коштів у сумі, яка була використана ним не за цільовим призначенням.

Нецільове використання бюджетних коштів: судова практика

справі №320/7969/17, відсутність порушеного права чи невідповідність обраного позивачем способу його захисту способам, визначеним законодавством, встановлюється при розгляді справи по суті та є підставою для прийняття судом рішення про відмову в позові.

Якщо замовника намагаються притягнути до відповідальності за нецільове використання бюджетних коштів, насамперед **дослідіть, чи дійсно такий орган має на те повноваження**. Так, наприклад, було закрито справу № 280/6834/20, оскільки позивач не є уповноваженим органом на застосування заходів впливу за порушення використання бюджетних коштів.

Далі зважайте на строки до притягнення до відповідальності. Так, у справі № [3-231](#) судом було констатовано: **провадження по справі підлягає закриттю в зв'язку з закінченням строків накладення адміністративного стягнення, оскільки відповідно**

до статті 38 КУпАП адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні — три місяці з дня його виявлення, а з матеріалів справи слідує, що нецільове використання коштів та закупівля паливної деревини без проведення тендерних робіт було здійснено у 2008, 2009 роках, тобто з моменту вчинення правопорушень пройшло більше трьох місяців.

Рішення про притягнення до відповідальності УО чи, наприклад, кваліфікація органами ДАСУ порушення і, як наслідок цього, зобов'язання замовника розірвати договір про закупівлю (зокрема, якщо ДАСУ вважає, що відбулося нецільове використання коштів) завжди має бути обґрунтованим. Має бути дотримано принцип пропорційності, який серед іншого означає, що заходи, передбачені в нормативно-правових актах, повинні спрямовуватися на досягнення легітимної мети та мають бути співмірними з нею (Конституційний Суд України у рішенні від 25.01.2012 №3-рп/2012 (справа №1-11/2012)).

Так, у справі № [420/5786/24](#) **Суд погоджується** з доводами позивача, що вчинення конклюдентних дій третьою особою щодо подання тендерної пропозиції у складі, визначеним Тендерною документацією по процедурі відкриті торги (з особливостями) на закупівлю Послуги: «Поточний ремонт найпростішого укриття для колективного захисту населення за адресою: с. Дар'ївка вул. Соборна 126» (за кодом ДК 021:2015 — 45450000-6: Інші завершальні будівельні роботи)», з урахуванням відкритих у тендерній пропозиції третьої особи персональних даних особи — керівника, що підписувала тендерну пропозицію, засвідчує згоду на використання, поширення та доступ до персональних даних. Крім того, відсутність вказаної довідки Додаток 4 до Тендерної документації, **форма письмової згоди на обробку персональних даних**, відповідно до Закону України «Про захист персональних даних», **жодним чином не тягне нецільового використання бюджетних коштів.**

Більше рішень ви знайдете в електронній книзі [«Практика суду, що стосується публічних закупівель»](#).

Практика суду, що стосується публічних закупівель

8040 22 Липня 2024

Враховуючи неоднозначні позиції контролюючих органів, замовникам доволі важко проводити закупівлі та виконувати норми чинного законодавства з публічних закупівель. Хтось готується захищати себе в судовому порядку, а для когось кращим варіантом є виконання рішення / висновку за результатами оскарження / моніторингу процедури закупівлі. Тож, щоб підготуватися та проаналізувати судову практику з різних питань публічних закупівель, створена електронна книга «Практика суду, що стосується публічних закупівель». Такий електронний помічник потрібен кожному замовнику та учаснику, щоби знати та вміло захищати свої права та приймати лише правильні рішення.

Зміст:

Загальне про відповідальність:

- [Адміністративна відповідальність у деталях. Судовий погляд](#)
- [Підсудність розгляду справ про адміністративні правопорушення передбачені ч. 1 ст. 164-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення](#)